

RYNEK MOCY

Komentarz

redakcja

Filip Grzegorzczak, Urszula Wiśniewska

Lucyna Dygas, Filip Grzegorzczak, Oskar Parkitny
Paulina Piasecka, Tomasz Rytlewski
Laura Waloszczak, Urszula Wiśniewska

RYNEK MOCY

Komentarz

redakcja

Filip Grzegorzczak, Urszula Wiśniewska

Lucyna Dygas, Filip Grzegorzczak, Oskar Parkitny
Paulina Piasecka, Tomasz Rytlewski
Laura Waloszczak, Urszula Wiśniewska

Zamów książkę w księgarni internetowej

profinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 19 czerwca 2021 r.

Stan prawny Suplementu na 23 lipca 2021 r.

Recenzent

Dr hab. Filip Elżanowski

Wydawca

Dagna Kordyasz

Redaktor prowadzący

Tomasz Pietrzak

Opracowanie redakcyjne

JustLuk

Projekt okładek serii

Wojtek Kwiecień-Janikowski, Przemek Dębowski

Poszczególne części komentarza opracowali:

Lucyna Dygas – art. 29–40, 52–54, 82–84

Filip Grzegorzczak – wprowadzenie, art. 1

Oskar Parkitny – art. 6–10, 55–56, 69–78

Paulina Piasecka – art. 3–5, 48–51, 90–107

Tomasz Rytlewski – art. 11–14, 79–81, 85

Laura Waloszczyk – art. 15–28, 60–68

Urszula Wiśniewska – art. 2, 41–47, 57–59

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8246-192-3

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

Wprowadzenie

Oddajemy do rąk Czytelnika komentarz do ustawy szczególnej ze względu na jej wysokospecjalistyczny charakter. Ustawę o rynku mocy trudno porównać nawet do Prawa energetycznego, które w miarę kompleksowo reguluje funkcjonowanie całego sektora gospodarki, jakim jest energetyka. Ustawa o rynku mocy odnosi się do pojedynczego (choć niezwykle istotnego) zagadnienia w ramach podsektora elektroenergetycznego. Z drugiej strony omawiana regulacja prawna może mieć znaczenie fundamentalne, daleko wykraczające poza ramy sektorowe. Znaczenie tej regulacji może być istotne z punktu widzenia zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego państwa, co jest jego zadaniem kluczowym. Rzecz jasna w życiu codziennym na bezpieczeństwo energetyczne nie zwracamy uwagi, poniekąd wychodząc z założenia, że nieprzerwany dostęp do energii elektrycznej jest kwestią oczywistą. Nie zawsze jednak uświadamiamy sobie (szczególnie wzięwszy pod uwagę aktywność regulacyjną instytucji Unii Europejskiej) z jak złożoną „architekturą” techniczną, ekonomiczną i prawną mamy do czynienia, czyli jak skomplikowany jest system zapewniający nam, kolokwialnie rzecz ujmując, prąd w gniazdku.

Wprowadzenie prawnych ram funkcjonowania rynku mocy należy traktować jako konieczną odpowiedź na deficyty jednotowarowego rynku energii i nabrzmiewający problem *missing capacity*, tj. braku mocy w systemie. Celem ustawy jest zapewnienie w średnio- i długoterminowej perspektywie wystarczającego poziomu mocy w systemie, tak by uniknąć naruszenia ciągłości dostaw energii elektrycznej. Tym

samym ustawa o rynku mocy ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego państwa i jego obywateli.

Niniejszy komentarz został przygotowany przez grono prawników blisko związanych z sektorem energetycznym, czy to jako doradcy prawni przedsiębiorstw energetycznych, czy ich menedżerowie. Niektórzy z autorów uczestniczyli w konsultacjach projektu ustawy, zarówno z punktu widzenia całego systemu energetycznego, jak i poszczególnych podmiotów działających w tym systemie.

Każdy z autorów opracował swój fragment samodzielnie. Poszczególne komentarze zostały opatrzone nazwiskami ich autorów. Redaktorzy nie uznali za stosowne naginać wypowiedzi autorów do jednego standardu – zatem to autorzy sami przyjmują odpowiedzialność za wyrażane przez siebie poglądy, przy czym nie muszą one odzwierciedlać poglądów wyrażanych przez obecnych lub przeszłych pracodawców, z którymi autorzy są lub byli związani.

Mamy nadzieję, że przygotowane przez nas opracowanie będzie dobrze służyło praktykom sektora energii elektrycznej oraz wszystkim innym osobom zainteresowanym prawnymi aspektami funkcjonowania tego sektora.

*Filip Grzegorzcyk
Urszula Wiśniewska*

USTAWA

z dnia 8 grudnia 2017 r.

o rynku mocy

(tekst jedn. Dz.U. z 2020 r. poz. 247; zm.: Dz.U. z 2020 r. poz. 1565;
z 2021 r. poz. 234, poz. 1093)

DZIAŁ I

Przepisy ogólne

ROZDZIAŁ 1

Przedmiot ustawy

Art. 1. [Przedmiot i cel ustawy]

- 1. Ustawa określa organizację rynku mocy oraz zasady świadczenia usługi pozostawania w gotowości do dostarczania mocy elektrycznej do systemu elektroenergetycznego i dostarczania tej mocy do systemu w okresach zagrożenia.**
 - 2. Celem ustawy jest zapewnienie średnioterminowego i długoterminowego bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej do odbiorców końcowych, w sposób efektywny kosztowo, niedyskryminacyjny i zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju.**
1. Zgodnie z art. 1 komentowanej ustawy określa ona organizację rynku mocy oraz zasady świadczenia usługi pozostawania w gotowości do dostarczania mocy elektrycznej do systemu elektroenergetycznego i dostarczania tej mocy do systemu w okresach zagrożenia. W art. 1 ust. 2 u.r.m. wskazuje się na cel regulacji, którym jest zapewnienie średnioterminowego i długoterminowego bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej do odbiorców końcowych. Ma się to odbywać w sposób efektywny kosztowo, niedyskryminacyjny i zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju.

2. Problematyka organizacji rynku mocy została uregulowana w dziale II (art. 3–56), dziale IV (art. 79–84) i dziale V (art. 85). Dział II u.r.m. podzielony został na dziewięć rozdziałów, które regulują następujące zagadnienia: 1 – przepisy ogólne (art. 3–5), 2 – udział mocy zagranicznych w rynku mocy (art. 6–10), 3 – certyfikacja ogólna (art. 11–14), 4 – certyfikacja do aukcji głównej i aukcji dodatkowych (art. 15–28), 5 – aukcje mocy (art. 29–40), 6 – umowa mocowa (art. 41–47), 7 – rynek wtórny (art. 48–49), 8 – zabezpieczenia (art. 50–54) oraz 9 – rejestr rynku mocy (art. 55–56). Dział IV u.r.m. został podzielony na dwa rozdziały regulujące następujące zagadnienia: 1 – rozstrzyganie sporów (art. 79–81) oraz 2 – Regulamin Rynku Mocy (art. 82–84). Dział V podejmuje wyłącznie problematykę kar pieniężnych związanych z funkcjonowaniem rynku mocy.
3. Zasady świadczenia usługi pozostawania w gotowości do dostarczania mocy elektrycznej uregulowano w dziale III u.r.m. (art. 57–78). Został on podzielony na trzy rozdziały: 1 – wykonanie obowiązku mocowego (art. 57–59), 2 – wynagrodzenie za wykonanie obowiązku mocowego i proces rozliczeń (art. 60–68) oraz 3 – opłata mocowa (art. 69–78).
4. Ustawa posługuje się pojęciem mocy elektrycznej. Zostało ono szczegółowo wyjaśnione w art. 2 ust. 1 pkt 19–22 (zob. komentarz do art. 2 ust. 1 pkt 19–22). W art. 1 mowa także o gotowości do dostarczania (pozostawiania w gotowości do dostarczania) mocy, co należy odnieść do obowiązku mocowego, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt 23 (obowiązek ten to zobowiązanie dostawcy mocy do pozostawiania w okresie dostaw w gotowości do dostarczania określonej mocy elektrycznej do systemu przez jednostkę rynku mocy oraz do dostawy określonej mocy elektrycznej do systemu w okresach zagrożenia – zob. komentarz do tego przepisu). Okres zagrożenia zdefiniowano w art. 2 ust. 1 pkt 26 jako pełną godzinę, w której nadwyżka mocy dostępnej dla operatora w procesach planowania dobowego pracy systemu jest niższa od wartości wymaganej, którą z kolei określa się na podstawie art. 9g ust. 4 pkt 9 pr. energ. Ustawa posługuje się także pojęciem systemu energetycznego, które przez art. 2 ust. 1 pkt 32 u.r.m. odsyła do definicji zawartej w art. 3 pkt 23 pr. energ. Zgodnie z tym przepisem system

energetyczny to sieci elektroenergetyczne oraz przyłączone do nich urządzenia i instalacje, współpracujące z tymi sieciami lub instalacjami. Odbiorcę końcowego, o którym mowa w art. 1 ust. 2 komentowanej ustawy, należy rozumieć zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 24 u.r.m. tak jak w art. 3 pkt 13a pr. energ., tj. jako odbiorcę dokonującego zakupu energii na własny użytek. Na temat pojęć w Prawie energetycznym zob. np. *Prawo energetyczne*, t. 1, *Komentarz do art. 1–11s*, red. Z. Muras, M. Swora, Warszawa 2016; *Prawo energetyczne*, t. 2, *Komentarz do art. 12–72*, red. Z. Muras, M. Swora, Warszawa 2016, lub *Prawo energetyczne. Komentarz*, red. M. Kuliński, Warszawa 2017.

5. Aby zrealizować cel ustawy w sposób efektywny kosztowo, zdecydowano o przyjęciu systemu aukcyjnego (zob. komentarz do art. 2 ust. 1 pkt 1 i 2). Niedyskryminacyjny sposób realizacji celu ustawowego ma zapewniać udział mocy zagranicznych (z punktu widzenia zasad funkcjonowania jednolitego rynku wewnętrznego Unii Europejskiej, szczególnie art. 18 TFUE – zob. komentarz do działu II rozdziału 2) oraz wspomniany już system aukcyjny.
6. Artykuł 1 ust. 2 stanowi, że celem ustawy jest zapewnienie w średnio- i długoterminowej perspektywie bezpieczeństwa dostaw energii elektrycznej. Jest to cel wpisujący się w art. 194 ust. 1 lit. b TFUE, który stanowi, że UE prowadzi politykę w zakresie energetyki m.in. w celu zapewnienia bezpieczeństwa dostaw energii. Kwestia wymaga wyjaśnienia, ponieważ może mieć ono znaczenie dla wykładni celowościowej komentowanego aktu normatywnego.
- 6.1. Z punktu widzenia bezpieczeństwa energetycznego państwa najistotniejszym elementem jest tzw. ciągłość dostaw energii elektrycznej (na temat bezpieczeństwa energetycznego zob. M. Pawełczyk, *Publicznoprawne obowiązki przedsiębiorstw energetycznych jako instrument zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego w Polsce*, Toruń 2013). W kontekście zaopatrzenia w energię elektryczną jako bezpieczeństwo energetyczne rozumie się przede wszystkim bezpieczeństwo dostaw. W prawie polskim oznacza ono zdolność systemu elektroenergetycznego do zapewnienia bezpieczeństwa pracy sieci elektroenergetycznej

oraz równoważenia dostaw energii elektrycznej z zapotrzebowaniem na tę energię, tzw. *security of supply* (zob. art. 3 pkt 16a pr. energ.). Istnieje kilka czynników warunkujących bezpieczeństwo dostaw, jednak w pierwszej kolejności zależy ono od dostępności źródeł wytwarzania energii elektrycznej w wielkości umożliwiającej pokrycie zapotrzebowania na moc i energię, innymi słowy od wystarczalności mocy wytwórczych, tzw. *generation adequacy*. Nie trzeba chyba nikogo przekonywać, że przerwy w dostawach energii elektrycznej lub niewłaściwa jej jakość powodują w gospodarce wielokrotnie większe straty aniżeli koszt wytworzenia i przesyłu niezbędnej energii. Problem jest tym bardziej dotkliwy, że obecnie nie istnieje technologia, która na masową skalę pozwalałaby energię magazynować. Z tej przyczyny zapewnienie ciągłości dostaw wymaga produkowania energii elektrycznej w ilości konsumowanej przez odbiorców w danym czasie. Jednym ze sposobów zapewnienia ciągłości dostaw jest mechanizm pozwalający na utrzymywanie określonego poziomu mocy dyspozycyjnej w jednostkach sterowalnych oraz system planowania strategicznego (wzbogacony o pewne elementy stymulacyjne), powodujący występowanie w systemie tej mocy. Oczywiście prawidłowe funkcjonowanie tego systemu nigdy nie było proste, ale w okresie ostatnich kilkunastu lat stało się jeszcze bardziej skomplikowane. Wynika to z dużych wahań konsumpcji i produkcji energii, determinowanych m.in. istotnie zmiennymi warunkami atmosferycznymi, co ma wielkie znaczenie w kontekście przedstawienia polskiego systemu elektroenergetycznego na odnawialne źródła energii. Jak powszechnie wiadomo, źródła te są niesterowalne, co oznacza, że wzrost ich udziału w systemie potęguje problem ze stabilnością systemu i w efekcie przenosi się na ciągłość dostaw energii elektrycznej.

- 6.2. W art. 1 ust. 2 ustawodawca zaakcentował problem tzw. *missing capacity*, czyli niedoboru mocy w systemie. Według analiz sporządzonych przez PSE S.A. – elektroenergetycznego operatora systemu przesyłowego (OSP – zdefiniowanego w art. 3 pkt 24 pr. energ. jako przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem energii elektrycznej, odpowiedzialne za ruch sieciowy w systemie przesyłowym gazowym albo systemie przesyłowym elektroenergetycznym, bieżące i długookresowe bezpieczeństwo funkcjonowania tego systemu, eksploatację, konser-

wację, remonty oraz niezbędną rozbudowę sieci przesyłowej, w tym połączeń z innymi systemami gazowymi albo innymi systemami elektroenergetycznymi), problem niedoboru mocy istnieje i będzie się pogłębiał (na temat elektroenergetycznego OSP zob. F. Grzegorzcyk, *Przedsiębiorstwo publiczne kontrolowane przez państwo*, Warszawa 2012, s. 281–284, 310–323, 344–353, 394–396). W scenariuszu zakładającym przeprowadzenie modernizacji „starych” bloków energetycznych dostosowujących je do konkluzji Best Available Techniques (tzw. scenariusz BAT) w latach 2016–2021 nadwyżka mocy dostępnej dla OSP jest utrzymywana na wymaganym poziomie, przy czym w niektórych okresach jest to osiąganę przez zastosowanie podstawowych operatorskich środków zaradczych. W 2022 r. przewidywany jest niedobór nadwyżki mocy dostępnej dla OSP, którego skompensowanie wymagałoby zastosowania podstawowych oraz bieżących operatorskich środków zaradczych. Z kolei od 2023 r. do końca okresu analizy (2035 r.) występują niedobory wymaganej nadwyżki mocy dostępnej dla OSP, niemożliwe do skompensowania przez operatorskie środki zaradcze. Niedobory te rosną w kolejnych latach, od ok. 1000 MW w 2023 r. do ok. 13 000 MW w 2035 r. W okresie 2030–2035 występuje nie tylko niedobór wymaganej nadwyżki mocy dostępnej dla OSP, lecz również brak możliwości pokrycia zapotrzebowania odbiorców przez elektrownie krajowe (zob. Polskie Sieci Elektroenergetyczne, *Prognoza pokrycia zapotrzebowania szczytowego na moc w latach 2016–2035*, Konstancin-Jeziorna 2016, https://www.pse.pl/documents/20182/20580202/Prognoza_pokrycia_zapotrzebowania_szczytowego_na_moc_w_latach_2016-2035.pdf/f0b419f3-b8b9-49b9-87e4-490ffcb1cc31?safeargs=646f776e6c6f61643d74727565, dostęp: 29.02.2020 r., s. 6). Powyższe tezy potwierdzają także inne analizy. Według Polskiego Komitetu Energii Elektrycznej niewprowadzenie odpowiednich sygnałów ekonomicznych spowoduje, że w perspektywie 2025 r. zostanie wycofanych w Polsce ok. 10 GW mocy wytwórczych, a problemy ze zbilansowaniem systemu mogą wystąpić już w najbliższych latach (zob. Polski Komitet Energii Elektrycznej, *Rynek mocy czyli jak uniknąć blackoutu. Analiza zasadności wdrożenia kompleksowego mechanizmu rynku mocy w Polsce*, <https://www.cire.pl/pokaz-pdf-%252Fpliki%252F2%252F2016%252Frynekmocy.pdf>, dostęp: 29.02.2020 r., s. 3).

Ustawa z 8 grudnia 2017 r. o rynku mocy wprowadziła nowy model scentralizowanego rynku mocy elektrycznej, gdzie centralny nabywca – operator systemu przesyłowego – pozyskuje zobowiązanie do dostarczenia do systemu odpowiedniej mocy w określonych sytuacjach oraz do pozostawania w gotowości do jej dostarczenia. Regulacje zawarte w tej ustawie omówiono z punktu widzenia bezpieczeństwa energetycznego państwa i rozwijających się ram prawnych obrotu „produktami” energetycznymi, w tym nowymi usługami takimi jak świadczenie obowiązku mocowego.

Komentarz uwzględnia nowelizację uchwaloną ustawą z 20 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Prawo energetyczne oraz niektórych innych ustaw, stanowiącą największy od lat krok w kierunku gospodarki zeroemisyjnej, a także zawiera suplement omawiający ustawę z 23 lipca 2021 r. o zmianie ustawy o rynku mocy oraz niektórych innych ustaw.

Publikacja bazuje na praktycznych doświadczeniach autorów – adwokatów i radców prawnych – specjalistów w zakresie prawa energetycznego oraz menedżerów przedsiębiorstw energetycznych.

Komentarz przeznaczony jest dla przedsiębiorców z branży energetycznej i surowcowej, menedżerów przedsiębiorstw energetycznych, pracowników administracji rządowej i samorządowej, a także prawników-praktyków reprezentujących podmioty rynku mocy.

Filip Grzegorzcyk – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor nadzwyczajny Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, adwokat, w latach 2015–2016 wiceminister Skarbu Państwa, w latach 2007–2008 wiceprezes zarządu, a w latach 2016–2020 prezes zarządu Grupy TAURON, od 2020 roku wiceprezes zarządu Grupy Azoty odpowiedzialny za transformację energetyczną.

Urszula Wiśniewska – radca prawny, adwokat, ekspert legislacyjny i branży energetycznej, w latach 2017–2020 dyrektor wykonawczy ds. prawnych i następnie dyrektor zarządzający w Grupie TAURON, w roku 2019 wyróżniona w rankingu Legal 500 GC Powerlist.

9788382461923 W01P01

ISBN: 978-83-8246-192-3

9 788382 461923

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45

ZAMOWIENIA@WOLTERSCLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL